

การบริหารงานพรรคนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง The Management of Student Parties at Ramkhamhaeng University

Received: July 13, 2020

Revised: October 10, 2020

Accepted: December 03, 2020

กิตชัยกุล อินทร์แก้ว¹ วิตยา จิตนุพงศ์² และนิพนธ์ โชะเฮง³

Kitchaiyakul Inkaew, Wittaya Jitnupong, and Nipon Sohngeng

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการก่อเกิดของพรรคนักศึกษาและระบบการเลือกตั้งในมหาวิทยาลัยรามคำแหง และ 2) วิเคราะห์การบริหารงานของพรรคนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับพรรคนักศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มนักกิจกรรม/ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทกับพรรคนักศึกษา และกลุ่มนักวิชาการ

ผลการวิจัย พบว่า

1. การก่อเกิดของพรรคนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงช่วงปี 2535-2562 สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) เชิงพฤตินัย จะเป็นการรวมกลุ่มของนักศึกษาที่มีอุดมการณ์/ความคิดเห็นคล้ายคลึงกันหรือเกิดความขัดแย้งกันภายในพรรคเก่าหรือระหว่างพรรค แล้วรวมตัวกันจัดตั้งพรรคนักศึกษาขึ้นมา 2) เชิงนิตินัย จะเป็นไปตามเจตนารมณ์/ระเบียบของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ต้องการให้นักศึกษาได้มีกิจกรรม เพื่อที่จะได้เรียนรู้ระบบประชาธิปไตย จึงได้มีการตราข้อบังคับหรือระเบียบต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็นพรรคนักศึกษาขึ้นมา ส่วนระบบการเลือกตั้งของพรรคศึกษานั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การใช้ระบบคะแนนสูงสุด ได้แก่ การเลือกตั้งคณะกรรมการองค์การนักศึกษาและสมาชิกสภานักศึกษาแบบระบุตัวบุคคล 2) การใช้ระบบคะแนนสัดส่วน ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภานักศึกษาแบบระบุพรรค ที่มีการคิดคะแนนแบบ d'Hondt ซึ่งเป็นระบบการจัดสรรที่นั่งตามการคิดคะแนนเฉลี่ยมาก

¹หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง; Master of Political Science Program, Ramkhamhaeng University, Email: thanongkeait@hotmail.com

²คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง; Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Email: wittaya.jitnupong@gmail.com

³คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Email: musa1234@yahoo.com

ที่สุด โดยการนำคะแนนเสียงที่พรรคนักศึกษาแต่ละพรรคได้รับในแต่ละชั้นปีไปหารด้วยจำนวนพรรคทั้งหมด แล้วนำผลการหารแต่ละครั้งของทุกพรรคมาจัดเรียงลำดับ

2. การบริหารงานของพรรคนักศึกษา จะเน้นหลักการมีส่วนร่วมจากสมาชิกทุกฝ่ายของพรรค นักศึกษาทั้งที่เป็นสมาชิกสามัญและวิสามัญทำการประชุมแบบ “การสมัชชา” ที่เรียกว่า “เข้มข้น” นำไปสู่การตัดสินใจออกมาเป็นมติของพรรค เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรค โดยมีรุ่นพี่ช่วยเป็นพี่เลี้ยงและเชื่อมประสานให้กับทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

คำสำคัญ: พรรคนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระบบประชาธิปไตย

ABSTRACT

In this research investigation, the researchers examine 1) the formation of student parties and their election systems at Ramkhamhaeng University (RU); and analyze 2) the management of these parties during the period from 1992 to 2019. The qualitative research was employed using participatory observation and in-depth interviews with those concerned with student parties.

Findings are as follows:

1. The formation of student parties at RU during the period from 1992 to 2019 could be divided into two characteristics. 1) In practice, it was the aggregation of students with common ideologies and opinions or having conflicts within old parties or between parties. 2) In principle, it was in accordance with the intent and regulations of RU to encourage students to participate in activities to learn democracy. The rules or regulations were then enacted to form student parties. The election systems of student parties could be divided into two characteristics: the majority system and the proportional system.

2. The management of student parties focused on the participation of both ordinary and extraordinary members of all parties. A meeting was called an “assembly” which was “intense”, leading to the crystallization of thought to be a party’s resolution. This was used in the determination of policies and the mobilization of the party’s activities. Their seniors were their mentors and coordinated with agencies inside and outside the university.

Keywords: Student Parties, Ramkhamhaeng University, Democracy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ประสบปัญหาในเรื่องของสถานศึกษาไม่เพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากมีผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจำนวนมาก แต่โอกาสที่จะเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษามีอย่างจำกัด และมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ในขณะนั้นจึงไม่สามารถรองรับได้ จึงเกิดแนวคิดจัดตั้งมหาวิทยาลัยในลักษณะเดียวกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในอดีต เมื่อแนวคิดนี้ได้มีการเผยแพร่ออกไปในช่วงปี พ.ศ. 2512 ได้เกิดเสียงคัดค้านและต่อต้านจากหลายฝ่ายด้วยเหตุผลต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม นายประมวล กุลมัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพร สังกัดพรรคสหประชาไทย ได้เคลื่อนไหวชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัย จนนำไปสู่การมีมติเห็นชอบของรัฐบาลให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้นในที่สุด (ศิลา โคมฉาย, 2543, น. 22-23)

มหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นสถานศึกษาแบบ “ตลาดวิชา” แก่ประชาชนทั่วไปที่ไม่สามารถเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ และช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย หรือข้าราชการชั้นผู้น้อยให้ได้มีโอกาสศึกษาเพื่อปรับปรุงวิทยฐานะของตนเอง เอกลักษณะเฉพาะตัวของมหาวิทยาลัยและจุดเด่นของมหาวิทยาลัยรามคำแหง คือ การเป็นมหาวิทยาลัยการส่งเสริม “ประชาธิปไตย” อย่างเข้มข้น โดยได้มีการจัดกิจกรรม “การเลือกตั้งคณะกรรมการองค์การนักศึกษา (อ.ศ.ม.ร.) และสภานักศึกษา (ส.ม.ร.)” (รังสรรค์ แสงสุข, 2514, น. 3) ขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการจำลองระบบการเลือกตั้งในระดับประเทศมาไว้ในมหาวิทยาลัย มีพรรคนักศึกษาเป็นตัวแสดงหลักแทนพรรคการเมือง เปลี่ยนผู้ลงคะแนนเสียงจากประชาชนมาเป็นนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย

โดยตลอดระยะเวลา 48 ปีของการจัดให้มีกิจกรรมดังกล่าว พรรคนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ผลิตนักการเมืองที่มีคุณภาพป้อนเข้าสู่สังคมการเมืองไทยเป็นจำนวนมาก เช่น พินิจ จารุสมบัติ จตุพร พรหมพันธุ์ วชิระ เพชรทอง อารีย์ ไกรนรา เป็นต้น นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจ ตลอดจนมีประสบการณ์ในวิถีทางแห่งประชาธิปไตยของนักศึกษา เมื่อจบการศึกษาไปแล้วสามารถนำความรู้ที่เกิดจากการทำกิจกรรมฯ ไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมส่วนรวม เพื่อยกระดับประชาธิปไตยในประเทศให้เข้มแข็งและก้าวทันนานาอารยประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการก่อเกิดของพรรคนักศึกษาและระบบการเลือกตั้งในมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. วิเคราะห์การบริหารงานของพรรคนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

นิยามศัพท์

พรรคนักศึกษา หมายถึง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มี ความคิดหรืออุดมการณ์คล้ายคลึงกัน แล้วจัดตั้งขึ้นมาเป็นพรรคนักศึกษาเพื่อเป็นตัวแทนในการเคลื่อนไหว ผลักดัน และสะท้อนความต้องการ หรือ ปัญหาความเดือดร้อนของนักศึกษาส่วนรวมให้ออกมาในรูปแบบ ของนโยบายหรือกิจกรรม ตลอดจนเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ หรือนักศึกษากับ มหาวิทยาลัย เป็นต้น

การเลือกตั้ง หมายถึง การที่นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย รามคำแหงไปใช้สิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการองค์การนักศึกษา (อ.ศ.ม.ร.) และสภานักศึกษา (ส.ม.ร.) ตามวัน เวลา ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงกำหนดให้เป็นวันเลือกตั้งฯ

ขอบเขตการวิจัย

1. **ด้านเนื้อหา** ทำการศึกษาถึงการก่อเกิดของพรรคนักศึกษา ระบบการเลือกตั้งและ การบริหารงานของพรรคนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. **ด้านระยะเวลา** ทำการศึกษาพรรคนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งแต่ พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พรรคนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้เข้าไปมีบทบาทในเหตุการณ์สำคัญ ทางการเมือง คือ เหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” จนถึง พ.ศ. 2562

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของพรรคการเมือง

คำว่า “พรรคการเมือง” นั้น มีจุดกำเนิดมาจากภาษาละตินว่า “Pars” ซึ่งมีความหมายว่า “ส่วน” และมีความหมายในอีกหลากหลายภาษา เช่น ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Political Party” ภาษาเยอรมัน ใช้คำว่า “Politische Partei” และในภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า “Partie Politique” (หยุด แสงอุทัย, 2517, น 8) โดยคำว่า “Pars” ที่มีความหมายว่า “ส่วน” นี้เอง ทำให้ได้ทราบว่ “พรรคการเมือง” หมายถึง “ส่วนของ ประชาชน” อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรัฐ ดังนั้น “พรรคการเมือง” จึงหมายถึง การที่ประชาชนมี ความเป็นอิสระที่จะได้รับการแบ่งออกเป็น “ส่วน” (part) ตามความคิดเห็นอันเป็นอิสระของเขาในด้านต่าง ๆ เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะยังประโยชน์ให้กับตนเองให้มากที่สุด (ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, 2524, น. 5)

นอกจากนั้น ยังมีนักรัฐศาสตร์คนสำคัญอีกหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “พรรคการเมือง” ไว้อย่างน่าสนใจ เช่น

Edmund Burke ได้ให้ความหมายของ “พรรคการเมือง” คือ กลุ่มบุคคลซึ่งรวมกันด้วยความคิดเห็นเหมือนกัน โดยที่ความคิดเห็นนั้นเป็นไปเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ (จิระโชค วีระสยสุพล ราชภัฏธนารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ, 2559, น 365; Pennock & Smith, 1964, p. 335)

Maurice Duverger ได้ให้ความหมายของ “พรรคการเมือง” คือ การรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มทางเศรษฐกิจหรือกลุ่มอื่น ๆ เช่น การรวมตัวกันของกลุ่มผู้ดี กลุ่มขุนนาง กลุ่มกรรมกร กลุ่มเจ้าของที่ดิน กลุ่มข้าราชการ เป็นต้น เขาได้ชี้ว่ากลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นที่มาของพรรคการเมืองทั้งสิ้น (ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, 2524, น 7; Duverger, 1964, pp. 24-31)

ลักษณะของพรรคการเมือง

Joseph Lapalombara and Myron Weiner (1966) ได้วางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาถึงลักษณะของพรรคการเมืองไว้ 4 ประการ คือ

1. พรรคการเมืองต้องมีความยั่งยืน กล่าวคือ พรรคที่รวมตัวกันของบุคคลที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และหลักเหตุผลในการบริหารประเทศตรงกัน พรรคการเมืองในลักษณะนี้จะมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากการดำเนินกิจการของพรรคจะเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล ไม่ดำเนินการตามความต้องการของใครบางคน

2. พรรคการเมืองจะต้องมีสาขาของพรรคและสามารถติดต่อเชื่อมโยงกัน (ระหว่างสำนักงานใหญ่กับสาขาในท้องถิ่น) กล่าวคือ พรรคจะต้องมีระบบการติดต่อกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสาขาพรรคในท้องถิ่นจะมีส่วนสำคัญมาก เนื่องจากจะเป็นตัวเชื่อมและประสานระหว่างพรรคกับประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ ในประเด็นสำคัญ ๆ เช่น ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น โดยที่พรรคจะนำข้อมูลที่ได้จากพื้นที่ผ่านสาขามากำหนดเป็นนโยบาย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ต่อไป นอกจากนี้สาขาก็ยังมีความสำคัญในแง่ของการมีสมาชิกและผู้สนับสนุนพรรคในการเลือกตั้งต่อไป

3. ผู้นำพรรคการเมืองต้องมีความกล้าในการตัดสินใจ กล่าวคือ ผู้นำพรรคการเมืองจะต้องมีความต้องการที่จะให้พรรคการเมืองของตนเข้ามาเป็นรัฐบาลเพื่อเข้ามาบริหารประเทศ (กรณีที่มีเสียงข้างมากพรรคเดียว) หรือประนีประนอมกับพรรคอื่นเพื่อจัดตั้งรัฐบาลผสม เพราะการที่พรรคได้เข้าไปเป็นรัฐบาลนั้น ย่อมหมายถึงการที่พรรคจะสามารถนำนโยบายที่ได้ไปหาเสียงไว้กับประชาชนไปประกอบเข้าเป็นนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจะยังผลให้สมาชิกของพรรคและประชาชนที่สนับสนุนพรรคได้รับประโยชน์จากนโยบายนั้น ไม่ใช่มุ่งหวังเพียงเข้ามามีอิทธิพลและทำการแทรกแซง

4. พรรคการเมืองต้องพยายามหาคะแนนเสียงเมื่อมีการเลือกตั้ง และต้องหาเสียงสนับสนุนแม้ไม่มีการเลือกตั้ง กล่าวคือ พรรคการเมืองจะต้องพยายามนำเสนอแนวคิดของพรรค พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงแง่มุมปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนนโยบายให้กับประชาชนได้รับทราบอยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็นช่วงเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจะต้องพยายามหาคะแนนเสียงเพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง หรือหลังเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจะต้อง

ดำเนินบทบาทและแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของพรรคอยู่ตลอดเวลา (วิทยา นภาศิริกุลกิจ และ สุรพล ราชภัณฑารักษ์, 2561, น 9-11; Lapalombara & Weiner, 1966, p. 3)

หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง

จิรโชค วีระสย สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ (2559, น. 374-375) ได้กล่าวถึงหน้าที่หลักของพรรคการเมืองว่ามีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ คือ

1. การรวบรวมผลประโยชน์ (Aggregation of Interests) ได้แก่ การรวบรวมกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ เข้ามาอยู่ภายใต้องค์การเดียวกัน โดยการรวมผลประโยชน์นี้ กลุ่มผลประโยชน์ก็ได้ทำหน้าที่อยู่บ้างแล้ว แต่พรรคการเมืองทำหน้าที่นี้กว้างขวางกว่า
2. การวางแผนดำเนินงาน พรรคการเมืองต้องจัดเสนอแผนดำเนินงาน ซึ่งมาจากนโยบายของพรรค ทั้งนี้ เพื่อเสนอต่อราษฎรในการหาเสียงแข่งขันกับพรรคอื่น ๆ ว่าจะทำอะไรเมื่อได้รับการเลือกตั้ง
3. การเสนอชื่อผู้สมัครเข้าแข่งขันเลือกตั้ง ต้องพร้อมที่จะแสดงตนในการส่งตัวแทนเข้าสมัครรับเลือกตั้ง
4. การบริหารประเทศ พรรคการเมืองมีขึ้นเพื่อที่สมาชิกจะได้มีโอกาสเข้าไปบริหารงานของประเทศ แตกต่างจากกลุ่มผลประโยชน์ที่มุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนโดยไม่ได้มุ่งรับผิดชอบเข้าปกครองประเทศ
5. การเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน พรรคการเมืองมีหน้าที่ชี้แจงนโยบายของรัฐบาล พร้อมกับความคิดเห็นหรือท่าทีของพรรคการเมืองต่อนโยบายนั้น ๆ การกระทำดังกล่าวจะทำให้ประชาชนได้รับทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของรัฐบาล และในทางกลับกันรัฐบาลจะได้รับทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของประชาชน ที่สะท้อนผ่านทางพรรคการเมืองกลับมายังรัฐบาล

โครงสร้างของพรรคการเมือง

เอกวิทย์ มณีธร (2552, น. 438-441) ได้อธิบายถึงโครงสร้างของพรรคการเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ต้องมีอุดมการณ์ทางการเมือง (Party Ideology) พรรคการเมืองแต่ละพรรคล้วนต้องมีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นหลักการพื้นฐาน เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางและนโยบายของพรรคการเมืองนั้น ๆ ในทางปฏิบัติพรรคการเมืองอาจจะยึดถือหลักการเมืองและลัทธิเศรษฐกิจเป็นหลักการหรืออุดมการณ์พื้นฐาน เช่น แนวลัทธิการเมืองแบบอนุรักษนิยมแบบขวาจัด ลัทธิประชาธิปไตย ลัทธิเผด็จการซ้ายจัดผสมกับลัทธิเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม สังคมนิยม หรือคอมมิวนิสต์ เป็นต้น บางกรณีอาจยึดแนวทางคำสอนของศาสนาเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง หรือแนวทางการต่อสู้และรณรงค์ของพรรคมาเป็นอุดมการณ์ได้ เช่น พรรคกรีนพีซ (Green Peace) เป็นต้น
2. กำเนิดและพัฒนาการของพรรคการเมือง (Party Background) เป็นโครงสร้างเชิงนามธรรมของพรรคการเมืองที่เกื้อกูลต่อการดำเนินงานของพรรคและความสำเร็จของพรรคการเมืองนั้น ๆ พรรคการเมือง

ที่ถือกำเนิดจากพลังความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อให้ทำหน้าที่เป็น “ตัวแทน” ของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ ย่อมได้รับความศรัทธาและสนับสนุนจากกลุ่มเหล่านั้น และเมื่อมีการทำงานที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถได้รับชัยชนะทางการเมืองในที่สุด ตรงกันข้าม พรรคการเมืองใดมิได้มีกำเนิดมาจากพลังความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ และมิได้ทำหน้าที่เพื่อเป็น “ตัวแทน” ของกลุ่มผลประโยชน์ด้วยแล้ว ความแข็งแกร่งและประสิทธิภาพย่อมมีอยู่อย่างจำกัดและยากที่จะได้รับชัยชนะทางการเมือง

3. สมาชิกของพรรค (Party Membership) เป็นโครงสร้างที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมือง ขนาดและจำนวนสมาชิกของพรรค เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของการดำเนินงานของพรรค ทั้งนี้ขนาดและจำนวนสมาชิกของพรรคยังขึ้นอยู่กับลักษณะแห่งอุดมการณ์ของพรรคและกำเนิดความเป็นมาของพรรคอีกด้วย

4. การเงินของพรรค (Party Finance) พรรคการเมืองต้องมีการกิจสำคัญในการรณรงค์ทางการเมือง ให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งในทุกระดับและในทุกครั้งย่อมต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น พรรคการเมืองจึงจำเป็นต้องมีเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ที่มาของการเงินในพรรคการเมือง ได้แก่ ค่าบำรุง การเป็นสมาชิกพรรค เงินที่ได้มาจากการให้หรือบริจาค จากกลุ่มที่สนับสนุนทางการเมือง รวมทั้งการได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐตามสัดส่วนจำนวนสมาชิกของพรรค เป็นต้น การเงินของพรรคต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของพรรค รวมทั้งข้อกำหนดตามกฎหมายอีกด้วย

5. การจัดองค์การบริการพรรค (Party Organization) พรรคการเมืองทุกพรรคล้วนมีความจำเป็นต้องจัดระเบียบบริหารจัดการพรรคเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของพรรค การจัดโครงสร้าง การบังคับบัญชา การแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้าน การวางแผน การควบคุม การกำหนดนโยบาย การบริหารนโยบายและการประเมินผล ตลอดจนการติดตามผล เป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารแบบทันสมัยของการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมือง

ความเป็นมาของพรรคนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

หากถามว่าพรรคนักศึกษาเกิดขึ้นครั้งแรกในมหาวิทยาลัยรามคำแหงเมื่อไหร่ คงต้องย้อนกลับไปถึงตอนที่มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงเมื่อปี พ.ศ. 2514 โดยในการประชุมมหาวิทยาลัยรามคำแหง ครั้งที่ 3/2514 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 ซึ่งที่ประชุมได้อนุมัติให้ตราข้อบังคับว่าด้วยองค์การ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามัคคี พลานามัย ความรู้และความสามารถในการกิจกรรมเสริมหลักสูตร และในข้อบังคับดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการ องค์การนักศึกษาจะต้องสมัครเป็น “ทีม” ซึ่งการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษาในลักษณะดังกล่าวต้องมาหยุดชะงักเมื่อเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และมีคำสั่งที่ 42/2519 ประกาศเลิกกิจกรรมนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 สมัยรัฐบาล พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้มีมาตรการผ่อนปรนยินยอมให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ สามารถดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาได้ จนกระทั่งวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2522 มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ประกาศใช้ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วยกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2522 ขึ้น โดยในหมวด 5 องค์การนักศึกษา ส่วนที่ 1 คณะกรรมการองค์การนักศึกษาข้อ 40 ได้มีการเปลี่ยนคุณสมบัติของผู้ที่จะลงสมัครรับการเลือกตั้งคณะกรรมการองค์การนักศึกษาจากเดิมเป็น “ผู้สมัครรับการเลือกตั้งฯ นั้นต้องสมัครในนามพรรคนักศึกษา” เท่านั้น

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2550 กองกิจการนักศึกษา ได้มีการตราประกาศกองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยพรรคนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2550 ขึ้นใช้เป็นการเฉพาะสำหรับพรรคนักศึกษา ซึ่งประกาศดังกล่าวจะเป็นเหมือนคู่มือให้กับพรรคนักศึกษาได้ทำความเข้าใจ และทราบถึงรายละเอียด ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้พรรคนักศึกษาได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัศวพงษ์ มณีภาค (2535) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองขององค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงปีพ.ศ. 2530 - 2534 พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อการดำเนินกิจกรรมในมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับต่ำ เฉพาะนักศึกษาบางกลุ่มเท่านั้นที่สามารถมีบทบาทและรวมกลุ่มได้อย่างเข้มแข็ง เนื่องจากมีกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้เข้ามามีบทบาทและแทรกแซงการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษา ทำให้บทบาทการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามความประสงค์ของกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทหรือแทรกแซง ส่วนบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองขององค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีลักษณะเป็นกลุ่มนักศึกษา ซึ่งอาศัยสถานการณ์เป็นตัวกำหนดการมีกิจกรรมทางการเมือง กลุ่มสถาบันทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเข้ามาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ รูปแบบการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองมีลักษณะของการชักจูงเป็นหลัก

ชูชีพ ประทุมเวียง (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์การนักศึกษากับการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย พบว่า องค์การนักศึกษามีความสำคัญพื้นฐานในการให้นักศึกษาได้เรียนรู้ขณะศึกษา ซึ่งถ้าสถาบันอุดมศึกษาใดให้ความสำคัญ ควรจะประชาสัมพันธ์และจริงจังกับเรื่องนี้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารในการผลักดันนโยบาย งบประมาณ อาจารย์ทุกท่านทุกคณะ พนักงานของสถาบันทุกระดับควรมีทัศนคติให้ความสำคัญ สร้างบรรยากาศและจูงใจให้นักศึกษากลับมามีส่วนร่วมในกิจกรรมองค์การนักศึกษา โดยการบูรณาการให้กิจกรรมการเรียนการสอนเชื่อมโยงเป็นการเรียนรู้กับกิจกรรมนักศึกษา เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น สามารถทำให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งด้านปัญญาธรรม ด้านสามัคคีธรรม คารวธรรม ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมประชาธิปไตยที่เป็นที่ต้องการของสังคมและประเทศชาติ ในวิถีประชาธิปไตยของไทย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองในปัจจุบัน

ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาถือเป็นบทบาทโดยตรงที่จะส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยให้นักศึกษาเกิดขึ้น เพราะนั่นคือบัณฑิตอันพึงประสงค์ที่ควรจะเป็น เพื่อจะได้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพต่อไป

สดุดี กุลสิริวิชัย (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและปัญหาการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมของชมรมนักศึกษา องค์การบริหารองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า บทบาทการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ชมรมนักศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมของชมรมตรงตามวัตถุประสงค์ โดยมุ่งเน้นเพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ แลกเปลี่ยนและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม รูปแบบของกิจกรรมมีการจัดแสดงกิจกรรมทางด้านนาฏศิลป์ไทย/สากล ดนตรีไทย/สากล การละเล่นพื้นเมือง การจัดกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและท้องถิ่น ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการและวันสำคัญต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น วันลอยกระทง โครงการลานบ้านริมควน โครงการไหว้ครูครอบมือดนตรีไทย เป็นต้น ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมให้นักศึกษามีความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมไทยและขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้ การกำกับดูแลและให้การปรึกษากิจกรรมนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของนักศึกษาเป็นอย่างดี

ในส่วนของปัญหาจากการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของนักศึกษา ชมรมศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมได้สะท้อนให้เห็นปัญหาด้านสถานที่ในการทำกิจกรรม ทั้งในส่วนที่ทำการชมรม ส่วนของสถานที่ในการทำกิจกรรม สถานที่ในการประชุม ด้านอุปกรณ์ และด้านยานพาหนะ ยังมีน้อย และไม่เพียงพอ เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นข้อมูลให้มหาวิทยาลัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและส่งเสริมให้มีการสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาต่อไป

สิริวิทย์ สารวัน (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย พบว่า 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยและด้านนโยบายการบริหารนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 2) นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย/ภายนอกมหาวิทยาลัย และการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งนักศึกษามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) นักศึกษามีการพัฒนาประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่นักศึกษามีพัฒนาการมากที่สุด คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย

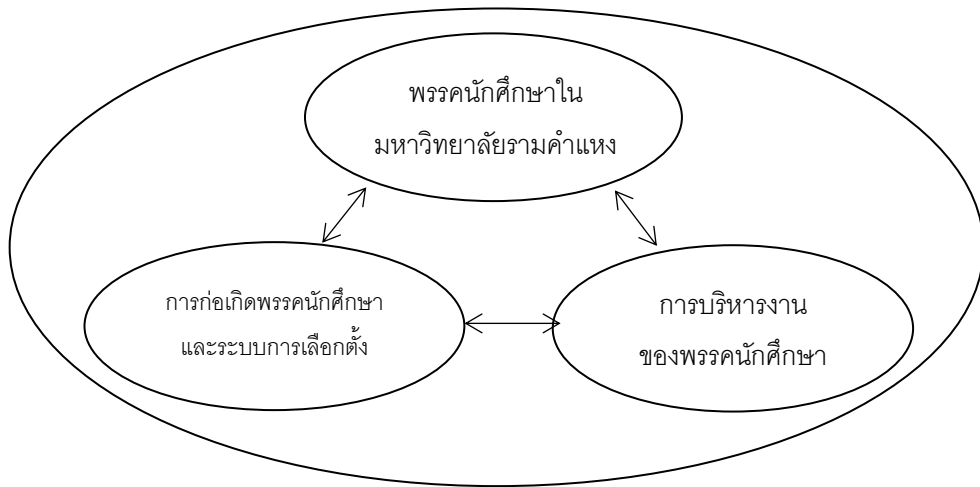
กรกมล เรืองเดช (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยขององค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาไทยในปัจจุบัน

เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามบริบทของสังคมไทย ช่วงเวลาตั้งแต่ก่อน 14 ตุลาคม พ.ศ. 2514 ถึง 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นิสิตนักศึกษาตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น ให้ความสนใจกับการเมือง รับผิดชอบและช่วยเหลือต่อสังคม ยอมลำบากตรากตรำร่วมยืนหยัดต่อสู้เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ถูกต้อง ยุติธรรม ต่างจากทุกวันนี้ที่นิสิตนักศึกษาตื่นตัวทางการเมืองน้อย นิสิตนักศึกษาเบื่อหน่ายไม่สนใจสังคม ไม่รู้สึกว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคมจะทำให้เดือดร้อนหรือยากลำบากแต่อย่างใด เพราะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวเองโดยตรง

รูปแบบและเนื้อหาของกิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย นิสิตนักศึกษาบางกลุ่มก็แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในประเด็นสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตั้งเป็นวงเสวนาหรือเวทีวิพากษ์วิจารณ์ บางกลุ่มก็เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ นอกจากนี้การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือสังคม การออกค่ายอาสาพัฒนาในชนบทหรือตามสถานที่ต่าง ๆ ก็เป็นอีกกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาคำนึงถึงส่วนรวม

ทิศทางขององค์การนักศึกษากับกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยและกิจกรรมเพื่อสังคมในอนาคตนั้น จะเป็นกิจกรรมที่ตามกระแสสังคมตามกระแสการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่มีหยุดนิ่งตามความนิยมของคนส่วนใหญ่ รูปแบบกิจกรรมควรมีรูปแบบใหม่ ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น สร้างจิตสำนึกเพื่อสังคม แสดงออกโดยการรวมพลังทำกิจกรรมต่าง ๆ แบบเฉพาะกิจที่เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เช่น การบรรจุทรายใส่กระสอบเพื่อทำแนวป้องกันน้ำท่วม การทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ มหาวิทยาลัยภายหลังน้ำลด เป็นต้น หรืออาจจะใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการรวมตัวกัน เพราะสามารถรวบรวมผู้คนได้เป็นจำนวนมากและจากหลายสถานที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สร้างเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ขนาดใหญ่ อย่างเช่น จาก Facebook ซึ่งจะทำให้เกิดอำนาจในการต่อรองเรื่องต่าง ๆ หรือปลุกกระแสให้เป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็เป็นไปได้ให้เหมือนกับครั้งหนึ่งที่นิสิตนักศึกษาเคยมีบทบาทอย่างมากในสังคมไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (สุภางค์ จันทวานิช, 2551; Denzin & Lincoln, 2000) มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเอกสาร (Documents Data) ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลและข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ หนังสือ บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ คุชกรีนินท์ และข้อบังคับหรือประกาศของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เกี่ยวข้องกับพรรณนาศึกษา

2. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (งามพิศ สัตย์สงวน, 2558, น. 125-129) จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไป สนับสนุนการเลือกตั้งฯ ให้กับพรรคลูกพ่อขุน ช่วงปี พ.ศ. 2561 ทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและข้อเท็จจริงมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ข้อมูลสนาม (Field Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1 กลุ่มผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มประชากรเป้าหมายนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากการดำรงตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงาน กลุ่มประชากรนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 3 คน ได้แก่ 1) รองศาสตราจารย์ อุดุลย์ ตะพัง รองอธิการบดี ฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา 2) ว่าที่พันตรี ดร.โยธิน ไพโรพพานนท์ ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา และ 3) นายชัชชน สุทธิรักษ์ หัวหน้างานกิจกรรมนักศึกษา

3.2 กลุ่มของนักกิจกรรม/ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทกับพรรคนักศึกษา กลุ่มประชากรเป้าหมายนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ครอบคลุมช่วงเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้ ผสมกับวิธีการ Expert Choice ที่เลือกหรือเสนอชื่อโดยผู้เชี่ยวชาญ (รวิวรรณ ชินะตระกูล, 2544, น. 19-20) จำนวน 11 คน ได้แก่ 1) นายจตุพร พรหมพันธุ์ (พรรคศรัทธาธรรม) 2) นายอารีย์ ไกรนรา (พรรคพิทักษ์ธรรม) 3) นายชาญณรงค์ ละอองเพชร (พรรคตะวันใหม่) 4) นายอนุชิต สกลบุญมา (พรรคसानแสงทอง) 5) นายจุมล แพรม่วง (พรรคตะวันใหม่) 6) นายวิชาญ พิงตน (ชมรมกีฬาทางน้ำ) 7) นายสมเดช คงวิจิตร (พรรคลูกพ่อขุน) 8) นายศิริเลิศ ปุษนีกุล (พรรคसानแสงทอง) 9) นายประยูร เขียนดี (พรรคसानแสงทอง) 10) นายวรเดช อิทธิภาณุรังกุล (พรรคตะวันใหม่) และ 11) นายปกรณ์ รักษาผล (พรรคพลังราม)

3.3 กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มประชากรเป้าหมายนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ โดยกลุ่มประชากรนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 2 คน ได้แก่ 1) รองศาสตราจารย์ ดร.จุมล หินพานิช และ 2) ดร.ถวิลวดี บุรีกุล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้ “ฝังตัว” เข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของพรรคลูกพ่อขุน ตลอดจนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง/มีบทบาทกับการทำกิจกรรมของพรรคนักศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2561-2562

2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นแนวคำถามออกเป็น 3 ชุด แตกต่างไปตามผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง 2) กลุ่มของนักกิจกรรม/ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีบทบาทกับพรรคนักศึกษา และ 3) กลุ่มนักวิชาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้หลักการและวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางศ์ จันทวานิช, 2551, น.128-130 ; Stake, 2000, pp. 443-444) ทั้งในส่วนของผู้บุคคล เวลา และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีดังกล่าว จะทำให้ได้ข้อมูลที่มั่นใจได้ว่ามีความถูกต้อง (Validity) และมีความน่าเชื่อถือ (Reliability) ตลอดจนจะเป็นสอบทานข้อมูลที่ได้มาว่าเป็นกลาง และปราศจากอคติ (Bias)

ผลการวิจัย

1. การก่อเกิดพรรคนักศึกษาและระบบการเลือกตั้ง ประกอบด้วย

การก่อเกิดพรรคนักศึกษา พบว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) เชิงพฤตินัย กล่าวคือ จะเป็นการรวมกลุ่มของนักศึกษาที่มีอุดมการณ์/ความคิดเห็นคล้ายคลึงกันหรือเกิดความขัดแย้งกันภายในพรรคเก่าหรือระหว่างพรรค เพื่อให้ความขัดแย้งนั้น สามารถยุติลงได้ด้วยความสะดวกและเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย จึงได้มีการจัดตั้งพรรคใหม่ และ 2) เชิงนิตินัย กล่าวคือ เป็นตามเจตนารมณ์/ระเบียบของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ต้องการให้นักศึกษาได้มีกิจกรรม เพื่อที่จะได้เรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย จึงได้มีการตราข้อบังคับหรือระเบียบต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็นพรรคนักศึกษาขึ้นมา

การเคลื่อนไหวของพรรคนักศึกษาในการเลือกตั้งคณะกรรมการองค์การนักศึกษา (อ.ศ.ม.ร.) และสภานักศึกษา (ส.ม.ร.) พบว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงปี พ.ศ. 2535-2549 เป็นช่วงที่มีพรรคนักศึกษาเข้าร่วมการเลือกตั้ง เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่มีนักศึกษาและนักกิจกรรมที่สังกัดพรรคนักศึกษาได้เข้าร่วมกับเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก แล้วได้นำแนวคิดและหลักการของประชาธิปไตยเข้ามาสู่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้งในรูปแบบของการจัดตั้งพรรคนักศึกษาที่มีลักษณะเป็นอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย เพื่อรับใช้นักศึกษาส่วนรวมและประชาชน กับรูปแบบที่จัดตั้งพรรคนักศึกษาขึ้นมาเพื่อต่อรองผลประโยชน์กับการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง นอกจากนั้นยังพบว่ากระบวนการเลือกตั้งของบางพรรคทำให้เกิดการถดถอยเรียนขึ้นมาและนำไปสู่การรวมกลุ่มขึ้นมาเป็นพรรคนักศึกษา 2) ช่วงปี พ.ศ. 2550-2562 เป็นช่วงที่มีพรรคนักศึกษาเข้าร่วมการเลือกตั้งลดน้อยลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากพรรคนักศึกษาต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงที่สูงขึ้น นอกจากนั้น การสนับสนุนจากนักการเมืองภายนอกได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่สนับสนุนเป็นรายพรรค แต่ปัจจุบันได้หันมาสนับสนุนเป็นรายบุคคล ทำให้บางครั้งรุ่นพี่ผู้ที่ประสานงานได้รับผลประโยชน์ไปแล้ว แต่รุ่นน้องคนที่ทำงานในพรรคไม่ทราบ จะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในพรรค สุดท้ายสถานการณ์ทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัยที่มีการร่วมมือกันระหว่างพรรคนักศึกษา 2 พรรค (กรณีที่ในปีนั้นพรรคของตนเองไม่พร้อมลงสมัครรับเลือกตั้ง) และภายนอกมหาวิทยาลัยที่เกิดการรัฐประหารถึง 2 ครั้ง ทำให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคนักศึกษาขาดความต่อเนื่องและเต็มไปด้วยข้อจำกัด ทำให้พรรคนักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายที่จะส่งพรรคลงสมัครรับเลือกตั้ง

จุดอ่อน-จุดแข็งของพรรคพรรคนักศึกษา พบว่า จุดอ่อนของพรรคนักศึกษาประกอบด้วย 8 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การไม่มีเครือข่ายภายนอก 2) การขาดความยืดหยุ่น 3) การเข้าถึงแหล่งข้อมูล 4) การขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ภายใน 5) การขาดความสามัคคีระหว่างพรรคนักศึกษา 6) การบริหารงานที่ล่าช้า 7) สิ่งแวดล้อม 8) บุคลากรไม่มีคุณภาพ ส่วนจุดแข็งของพรรคศึกษานั้นประกอบด้วย 5 ประเด็น

สำคัญ ได้แก่ 1) บุคลากรในการทำงาน 2) อำนาจต่อรอง 3) คุณภาพ 4) ความสามัคคี 5) การมีเครือข่ายสนับสนุนจากภายนอก

ระบบการเลือกตั้งของพรรคนักศึกษา พบว่า ใช้รูปแบบการเลือกตั้งแบบผสม คือ 1). คณะกรรมการองค์การนักศึกษา (อ.ศ.ม.ร.) พรรคนักศึกษาจะส่งผู้สมัครลงรับการเลือกตั้งเป็นทีม ทีมละ 12 คน ซึ่งพรรคใดได้รับคะแนนสูงสุด จะได้เข้าไปบริหารองค์การนักศึกษาเป็นเวลา 1 ปีการศึกษา 2). สมาชิกสภานักศึกษา (ส.ม.ร.) มีจำนวน 64 คน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบระบุตัวบุคคล จำนวน 32 คน พรรคนักศึกษาจะส่งผู้สมัครทั้ง 4 ชั้นปีการศึกษา ปีการศึกษาละ 8 คน ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 8 ของแต่ละชั้นปี จะได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภานักศึกษาแบบระบุบุคคล 2) แบบระบุพรรค จำนวน 32 คน พรรคนักศึกษาจะมีโควตาชั้นปีละ 8 คน ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดแต่ละชั้นปีลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 8 จะได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภานักศึกษาแบบระบุพรรค แต่การคิดคะแนนของสมาชิกสภานักศึกษาแบบระบุพรรคนั้น จะใช้การคิดคะแนนแบบ d'Hondt ซึ่งเป็นระบบการจัดสรรที่นั่งตามการคิดคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด โดยการนำคะแนนเสียงที่พรรคนักศึกษาแต่ละพรรคได้ ไปหารด้วยจำนวนพรรคทั้งหมด แล้วนำผลจากการหารแต่ละครั้งที่ได้ของทุกพรรคมาจัดเรียงลำดับ

2. การบริหารงานของพรรคนักศึกษา ประกอบด้วย

โครงสร้างของพรรคนักศึกษาจะมีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานภายในที่ตัดออกไปบางตำแหน่ง ล้อมตามหมวด 5 องค์การนักศึกษา ส่วนที่ 1 คณะกรรมการองค์การนักศึกษา(39) ของข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วยกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2522 เหมือนกันทุกพรรค แต่จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปบ้างในบางพรรคนักศึกษาเท่านั้น เช่น ชื่อเรียกในตำแหน่งหัวหน้าพรรค หรือการจัดการภายในเท่านั้น ส่วนกระบวนการในการตัดสินใจที่ใช้ขับเคลื่อนนโยบายหรือกิจกรรมต่าง ๆ พรรคนักศึกษาจะใช้วิธีการการประชุมแบบ “เข้มข้น” ที่เรียกว่า “การสมัชชา” จากสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกสามัญและสมาชิกวิสามัญ

นโยบายของพรรคนักศึกษามีกระบวนการได้มา 3 แนวทาง คือ 1) จากการสำรวจสภาพปัญหาใช้แบบสอบถาม การพูดคุย และการประชุม 2) มหาวิทยาลัย พรรคนักศึกษาจะใช้ความสัมพันธ์ที่ดีกับทางผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทราบว่าภาระงานใดสามารถนำมาทำเป็นนโยบายได้ และ 3) พรรคนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการตกผลึกมาจากรุ่นพี่แล้วนำมาบอกต่อกับรุ่นน้องภายในพรรคหรือเป็นมติของที่ประชุมกรรมการบริหารพรรค

การระดมทุนของพรรคนักศึกษา พบว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 8 แนวทาง ได้แก่ 1) รุ่นพี่ ซึ่งเคยเป็นสมาชิกพรรคเมื่อจบการศึกษาแล้วออกไปทำงานภายนอก ทั้งกับภาครัฐและเอกชน 2) การจำหน่ายของที่ระลึก 3) การรับบริจาค จะมีทั้งในรูปของตัวเงินและเป็นเครื่องสาธารณูปโภค 4) การจัดงานเลี้ยง 5) หน่วยงานภายนอก จะเป็นการออกไปรับการสนับสนุนจากห้างร้านภายนอก 6) พรรคการเมือง/

นักการเมือง จะเป็นลักษณะของการออกไปช่วยดำเนินกิจกรรมกับพรรคการเมือง/นักการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งหรือเป็นการชุมนุม (Mob) 7) คณาจารย์/ผู้บริหาร/มหาวิทยาลัย จะเป็นลักษณะของการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเพื่อขอให้ช่วยสนับสนุน ส่วนมหาวิทยาลัยจะเป็นลักษณะของการให้เงินสนับสนุน เมื่อพรรคนักศึกษาส่งพรรคลงสมัครรับการเลือกตั้งฯ และ 8) พรรคนักศึกษา จะมีการเก็บเงิน “ค่าบำรุง” จากสมาชิกพรรคเพื่อนำเงินดังกล่าวไปใช้ในการจัดกิจกรรมของพรรค

การระดมมวลชนของพรรคนักศึกษา พบว่า สามารถระดมมวลชนได้ 5 วิธี ได้แก่ 1) การรับน้อง รุ่นพี่จะทำตัวเป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำการสมัครเข้าเป็นนักศึกษาใหม่ เมื่อเกิดความคุ้นเคยก็จะชักชวนมาเป็นสมาชิกของพรรค 2) มติพรรค เมื่อพรรคมีมติออกมาขับเคลื่อนเรื่องใด สมาชิกของพรรคต้องรับและปฏิบัติตามมตินั้นของพรรค 3) กิจกรรม จะมีการจัดกิจกรรมในหลายรูปแบบทั้งวิชาการ เช่น การจัดติวก่อนสอบ หรือศิลปวัฒนธรรมประจำภาค เช่น กิจกรรมวันสารทเดือนสิบของภาคใต้หรือกิจกรรมงานบุญของภาคอีสาน 4) รุ่นพี่ เป็นเทคนิคของการระดมมวลชนของพรรคที่เพิ่งก่อตั้งขึ้นมาใหม่ ซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักในหมู่นักศึกษา และ 5) สาย/แนวร่วม หรือเรียกว่า “จัดตั้ง” ตามแกนนำของแต่ละสาย/แนวร่วม ที่รวบรวมกันเพื่อทำกิจกรรม

การเชื่อมโยงของพรรคนักศึกษากับการเมืองภายนอก สามารถเชื่อมโยงได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ส่วนตัว พรรคนักศึกษาจะใช้ความสัมพันธ์ของรุ่นพี่ที่จบการศึกษาไปแล้ว และได้เข้าไปทำงานกับพรรคการเมืองหรือนักการเมือง เป็น “ตัวเชื่อม” เมื่อพรรคมีกิจกรรมหรือต้องการระดมทุน และ 2) กิจกรรม เป็นการเชื่อมในลักษณะของ “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” กล่าวคือ เมื่อมีกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ทางพรรคการเมือง/นักการเมืองจะได้บุคลากรที่รู้งานและมีคุณภาพ ส่วนพรรคศึกษานอกจากได้เรียนรู้กับประสบการณ์จริงแล้ว เมื่อเสร็จกิจกรรมก็จะได้รับการตอบแทนกลับมาเป็น “ทุน” ทั้งในรูปของตัว “เงิน” และ “เครื่องสาธารณูปโภค” เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง เป็นต้น

อภิปรายผล

พรรคนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงช่วง พ.ศ.2535-2562 จะเป็นไปในลักษณะของการรวมตัวกันของนักศึกษาที่มีอุดมการณ์/ความคิดไปในทิศทางเดียว/เหมือนกัน หรือแยกออกมาจากกลุ่ม/พรรคนักศึกษาเดิมแล้วมาจัดตั้งขึ้นเป็นพรรคนักศึกษาเพื่อรับใช้นักศึกษาส่วนรวม แนวคิดดังกล่าวของพรรคนักศึกษาจะมีลักษณะที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกันกับแนวคิดของพรรคการเมือง (Pennock & Smith, 1964; Duverder, 1964) มากกว่าแนวคิดของกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ที่ต้องการเพียงมีอิทธิพลเหนือนโยบายสาธารณะ แต่ไม่ต้องการเป็นรัฐบาล ซึ่งแตกต่างพรรคนักศึกษาที่ต้องการชนะการเลือกตั้งได้เป็นคณะกรรมการองค์การนักศึกษาและสมาชิกสภานักศึกษา เพื่อเข้าไปบริหารองค์การนักศึกษา และพรรคการเมืองที่ต้องการชนะการเลือกตั้งได้คะแนนสูงสุดเพื่อได้เข้าไปจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศต่อไป ประเด็นนี้สอดคล้องกับ จิโรช วีระสย สุรพล ราชภัฏทาร์กซ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ

(2559) ที่ระบุว่าพรรคการเมืองมีบทบาทในการรวบรวมกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ เข้ามาอยู่ภายใต้องค์กรเดียวกัน ซึ่งพรรคนักศึกษาจะมีการรวบรวมและดึงกลุ่มหรือบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันเข้ามาสู่พรรคนักศึกษา

การบริหารงานของพรรคนักศึกษาจะมีลักษณะที่สอดคล้องกับ เอกวิทย์ มณีธร (2552) กล่าวคือ การบริหารพรรคนักศึกษาและพรรคการเมืองจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในหลายส่วน เช่น 1) เรื่องสมาชิกพรรค (Party Membership) ที่เป็นเงื่อนไขในการประสบความสำเร็จของพรรคการเมือง ถ้าพรรคใดมีสมาชิกของพรรคมาก ก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จ ได้รับการเลือกตั้งมากขึ้นเท่านั้น ในส่วนของพรรคนักศึกษาเช่นกัน ถ้าพรรคนักศึกษาพรรคใดมีสมาชิกพรรคหรือแนวร่วมจำนวนมากจะมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จชนะการเลือกตั้งมากกว่าพรรคนักศึกษาที่มีสมาชิกและแนวร่วมจำนวนน้อย 2) การเงินของพรรค (Party Finance) พรรคการเมืองจำเป็นต้องมีการระดมเงินจากหลายภาคส่วนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารพรรค ซึ่งพรรคนักศึกษาก็ต้องทำเช่นเดียวกันกับพรรคการเมืองที่ต้องระดมทุนจากทั้งรุ่นพี่ การจำหน่ายของที่ระลึก การจัดงานเลี้ยง ฯลฯ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารพรรคนักศึกษา และ 3) การจัดการบริหารพรรค(Party Organization) โดยพรรคการเมืองจะมีการจัดโครงสร้างการบริหาร การบังคับบัญชา การแบ่งงานกันตามความชำนาญ เป็นต้น เช่นเดียวกับพรรคนักศึกษาที่แต่ละพรรค จะมีการจัดการบริหารภายในที่คล้ายคลึงกัน แต่จะมีส่วนที่แตกต่างกันออกไปบ้าง เช่น ชื่อเรียกตำแหน่ง หรือการจัดการบริหารภายในเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพรรคนักศึกษาควรศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการก่อเกิดและการบริหารงานของพรรคนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัยว่ามีจุดเหมือน-จุดต่างกันอย่างไร ตลอดจนการเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองระดับชาติหรือกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Governmental Organization) ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร นอกจากนั้นในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย ควรดำเนินการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัยที่ครอบคลุมในทุกด้านต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพล เรื่องเดช. (2554). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยขององค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2558). การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรโชค วีระสย สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และสุพันธ์ ทับสุวรรณ. (2559). รัฐศาสตร์ทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐิติพ ประทุมเวียง. (2547). องค์การนักศึกษากับการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย. วารสารมนุษย สังคม วิชาการ, 2, 89-100.
- ปรีชา หงส์ไกรเลิศ. (2524). พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2544). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ.
- รังสรรค์ แสงสุข. (2514). องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. ข่าวรามคำแหง, 1(6), 3.
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์. (2561). พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิลา โคมฉาย. (2543). เล่าความจริงขบวนการนักศึกษารามคำแหงยุคต้น 2514-2519. กรุงเทพมหานคร: มิ่งมิตร. สดุดี กุลสิริวิชัย. (2549). ศึกษาบทบาทและปัญหาการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมของชมรมนักศึกษา องค์การบริหารองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สิริวิทย์ สว้น. (2553). บทบาทของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). วิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หยุด แสงอุทัย. (2517). พรรคการเมือง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- เอกวิทย์ มณีธร. (2552). รัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: เอ็ม ที เพรส.
- อัครพงษ์ มณีภาค. (2535). การศึกษาบทบาททางการเมืองขององค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 2530-2534. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2000). *The handbook of qualitative research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Duverger, M. (1964). *Political parties: Their organizations and activities in the modern state*. London: Methuen.
- Lapalombara, J., & Weiner, M. (1966). *Political parties and political development*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Pennock, J. R., & Smith, D. G. (1964). *Political science*. New York: Macmillan.
- Stake, R. E. (2000). Case student. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (2nd ed, pp. 435-453). Thousand Oaks, CA: Sage.